

DESPRE DISCRIMINARE ÎN DEX

MONICA BUSUIOC

Institutul de Lingvistic „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”

București

În a doua parte a anului 2011, Academia Română și Institutul de Lingvistic „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” au primit o serie de solicitări în legătură cu definițiile cuvintelor *jidani*, *igan*, *rom*, *bisexualitate*, *heterosexualitate*, *iubire*, *iubit* și *dragoste*, din ediția a II-a, revizuită și actualizată, din 2009, a *Dicționarului explicativ al limbii române* (DEX²-2009).

Sesizările au vizat definițiile acelor cuvinte care, prin conținutul lor, implică luarea în considerare a percepției sociale cu privire la anumite colectivități sau comportamente speciale care se cer apreciate și definite în conformitate cu datele științifice actuale. Autorii DEX-ului au fost confrunțați cu dificultăți în înregistrarea lexicografică a unor termeni, provenite din cauza unor factori extralingvistici care au impus revizuirea definițiilor cuvintelor mai sus-menționate, înănd cont de influența factorilor istorici și politici ce și-au pus amprenta asupra evoluției lor semantice.

Este vorba despre definirea unor grupuri etnice de pe teritoriul României, în speță evreii și iganii, dar și a unor categorii cu un comportament sexual specific.

Prima sesizare din august 2011, trimisă din partea *Centrului pentru Monitorizarea și Combaterea Antisemitismului* atât *Academiei Române* și *Institutului de Lingvistic*, cât și *Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării*, critica înlocuirea indicației care preceda definiția termenului *jidani* în ediția a II-a a *Dicționarului explicativ al limbii române*, din 1998 (de fapt, din 1996), din (*popular* și *peiorativ*), în (*familiar*), prezentând astfel „publicului larg pe *jidani* ca fiind un cuvânt familiar, ce poate fi folosit în loc de cuvântul *evreu*”, *familiar* fiind, în ediția din 2009, după cum se susține în solicitare, „un adjectiv utilizat în vorbirea obișnuită” și definit prin „simplu, fără pretenții” sau „simplu, prietenos, apropiat”.

Totodată, și definirea termenului *jidani* prin sinonimul *evreu* era considerat că „rușinos și josnic și contravenind atât bunului-simț, cât și legislației în vigoare”, întrucât „incită la violență împotriva evreilor”, *jidani* fiind „un cuvânt care promovează rasismul, discriminarea promovate de fasciști și regimul nazist și ca atare, în esență, este un cuvânt interzis de Legea 107/2006 pentru aprobarea OUG 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra pacii și omeniții”.

Drept urmare, semnatarii sesizării au solicitat să se corecteze „imediat, fără întârziere și în mod permanent această definiție”, deoarece caracterizarea termenului „*jidani*” ca fiind un cuvânt „familiar”, transformă „cea mai abjectă expresie a antisemitismului existent în limba română, într-un sinonim al cuvântului *evreu*”, *jidani* fiind „o expresie a rasismului în cea mai primitivă formă”, conținând „esența urii față de evrei”.

Ceea ce au omis însă să observe acești semnatari este faptul că definiția termenului *familiar* din ediția DEX²-2009 este cu mult mai cuprinzătoare, consemnând la rîndul său

sub sensul 1 cele două fațete opuse ale folosirii acestui cuvânt: „(Despre atitudini, comportări etc.; *p. ext.* despre oameni) Simplu, prietenos, apropiat; *p. ext.* care este fără respectul cuvenit, irreverențios”. Cea de-a doua parte a definiției corespunde în fond conotației negative resimțite în utilizarea termenului *jidan*.

Observația de mai sus este necesară pentru că ea ar putea justifica utilizarea mărcii (*familiar*) la întreaga familie a cuvântului *jidan*, în ediția a II-a a *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic* (DOOM²), din 2005, de unde a fost preluat în ediția din 2009 a DEX-ului. Direcția Institutului de Lingvistic „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” și Editura Universității Enciclopedice au cerut autorilor DEX-ului punerea de acord a celor două lucrări fundamentale, elaborate sub egida Academiei Române, acest fapt fiind menționat în nota asupra ediției, dar care s-a dovedit a fi nepotrivit cel puțin în ce privește marca *familiar*, ce a stârnit în vara lui 2011 reacțiile din media și pe internet.

Solicitarea viză, în fond, variantele istorice și stilistice între diferiți termeni denumind pe evrei, problema fiind una de sinonimie. Definiția lui *jidan* prin sinonimul *evreu* se justifică prin faptul că el nu poate fi definit altfel, *jidan* reprezentând, o mare perioadă de timp, termenul frecvent utilizat în vorbirea populară și regională, fără a avea neapărat un sens disprețuitor, după cum se menționează în 1937, la litera J din *Dicționarul limbii române* (DA) – „Nume popular (adesea cu înțeles disprețuitor) dat evreilor” –, înțeles disprețuitor promovat mai ales de propaganda legionară.

Institutul de Lingvistic și autorii DEX-ului au înțeles preocuparea manifestată în legătură cu definiția lui *jidan* și au considerat de cuviință să reanalizeze toate cuvintele din DEX care se refereau la această etnie și să trimită *Federației Comunităților Evreiești din România* și *Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării* propunerile făcute. Discuția principală s-a purtat în jurul definiției lui *jidan*, pentru care se solicita menționarea a două sensuri: 1) termen injurios, antisemit care desemnează pe evrei; 2) termen arhaic care desemna pe evrei, insistându-se ca în definiția cuvântului *jidan* să apară termenul „antisemit”.

Inițial am propus specificăm înaintea definiției acestui termen că utilizarea lui este peiorativă și nerecomandată, admițând că s-a putut strecura o eroare în legătură cu marca „(familiar)” din DEX–2009. Acest lucru nu a părut suficient pentru că s-a replicat că omite, „efectele distructive pe care cuvântul *jidan* le-a produs” și „aduce în prezent ecourile perioadei întunecate din istoria României în care cuvântul *jidan* era folosit cu frecvență și lejeritatea unui cuvânt «familiar»”. Ni s-a cerut chiar să dăm un comunicat de presă afișat pe website-ul Institutului în care să apară o notă explicativă care „să redefinească cuvântul *jidan* de o manieră care să redea semnificațiile antisemite și profund ofensatoare ale acestui cuvânt”.

După îndelungi discuții, dar mai ales după consultarea dicționarelor din alte țări (Germania, Franța, Anglia, Spania etc.) care pot servi drept model ori sursă de inspirație, în măsura în care problemele respective au fost confruntate cu mult înaintea noastră cu astfel de probleme, autorii DEX-ului au susținut că ingerința factorului politic în definirea cuvintelor nu trebuie să fie admisă (un cuvânt sau un sens nu poate fi antisemit, el poate fi folosit în contexte cu caracter antisemit), iar dicționarul trebuie să rămână cât mai neutru și obiectiv din punct de vedere științific și în contextul istoriei cuvintelor, de atestări și de uz.

În final, s-a hotărât ca în noul tiraj al DEX-ului, care a apărut în anul 2012, termenul *jidan* să fie definit astfel: „**1.** Termen injurios și rasist la adresa unui evreu. **2.** (Învechit și popular) Evreu”. În mod similar, s-a procedat cu definițiile lui *ovrei*: „(Învechit și popular) Termen peiorativ pentru evrei” și *târtan*: „(Învechit) Termen injurios pentru evrei”, evitându-se, în acest fel, simpla sinonimare a termenilor *jidan*, *ovrei*, *târtan* cu *evreu*.

Rezolvarea lexicografică a implicat revizuirea mărcilor stilistice, optându-se pentru alegerea lui *evreu* ca termen generic neutral și a lui *jidan* ca termen arhaic neutral, făcându-se

distinc ie între sensul popular și cel peiorativ al acestui termen și renunțându-se astfel la marca *familiar*.

În cazul *holocaust*, s-a modificat definiția prin extinderea sensului 2. „Spec. Totalitatea persecuțiilor și exterminarea sistematică a evreilor din Europa de către nazii și aliații lor; p. ext. exterminarea altor grupuri etnice, mai ales romi”. De altfel, definițiile tuturor cuvintelor din DEX referitoare la evrei au fost nuanțate în conformitate cu ultimele orientări pe plan internațional.

Cea de-a doua solicitare a reprezentat-o apelul primit în septembrie 2011, din partea *Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării* și a *Agenției „Împreună”*, dar și a altor 18 organizații și asociații, vizând rectificarea definiției cuvântului *igan* din ediția, din 2009, a DEX-ului, în modul următor:

- „Consemnarea caracterului peiorativ al cuvântului *igan* atunci când acesta este folosit pentru a denumi o persoană care aparține etniei rome.
- Specificarea faptului că folosirea acestui cuvânt nu este recomandată deoarece este considerat ofensator (discriminare împotriva etniei rome).
- Consemnarea caracterului peiorativ sau depreciativ pentru sensul 3 din definiția cuvântului *igan* care era „Epitet dat unei persoane cu apucături rele”.
- Definirea etniei în dreptul cuvântului *rom* care va deveni astfel cuvântul de referință (termenul principal) în locul cuvântului *igan*”.

În sesizare se menționează că „pstrarea situației actuale în ceea ce privește definirea cuvântului *igan* perpetuează promovarea unor atitudini cu caracter profund discriminator și degradant de către cea mai înaltă instituție de cultură a statului cu rol formator”, subliniindu-se că în cazul în care situația nu va fi remediată într-un termen rezonabil, se vor urma consecințele legale în fața instanțelor competente.

În această solicitare viza tot o problemă de sinonimie la cuplul de termeni *rom – igan*, care s-a rezolvat prin modificarea definiției la *rom* și adoptarea unor mrci stilistice la sensurile lui *igan*.

Împreună îndreptându-se preocuparea acestei etnii și în elegând dreptul ei la autodefinire, (*romii* au obiectat că de-a lungul istoriei au primit diferite nume de la alte popoare din țările unde au migrat, dar pe care nu și le-au asumat), în noul tiraj al DEX-ului, cuvântul *rom* are următoarea definiție: „Termen prin care se autoidentifică membrii unui grup etnic, originar din India și răspândit mai ales în sudul și estul Europei, înlocuind denumirea *igan* considerat peiorativ; (persoană) care aparține acestui grup”. S-a pstrat etimologia actuală: „Din ig. **rom**”, neputându-se modifica denumirea *limbă iganescă* cu *romani*, deoarece acest cuvânt nu figurează în DOOM². Menționăm că în tirajul din 2009 al DEX-ului direcția Institutului a cerut să introducem numai cuvintele noi din ultima ediție a DOOM-ului. Desigur că în ediția a III-a a DEX-ului va fi introdus și termenul *romani*, pentru a desemna limba vorbită de *romi*. Nu s-a introdus *romnie*, forma feminină de la *rom*, așa cum s-a solicitat, acesta nefiind un cuvânt al limbii române.

Procedând astfel, rezolvarea lexicografică constă în modificarea vechii definiții a lui *rom* (în care termenul era sinonimat simplu cu *igan*), cuvântul având acum o definiție nouă, în care se precizează că este vorba de o minoritate anumită care se autodefinete prin termenul *rom* pentru a evita denumirea *igan*, resimțit în prezent de către unii ca discriminator.

Dar cuvântul *rom* nu poate deveni termenul de referință sau termenul generic în locul lui *igan*, așa cum s-a cerut, întrucât acest fapt ar contrazice adevărul istoric și științific. Istoria cuvintelor și limba română nu se pot schimba, iar definițiile cuvintelor trebuie să țină cont de realitatea istorică și lingvistică.

Rom este atestat în limba română târziu, abia în secolul al XX-lea, în 1933, într-un reportaj din ziarul *Dimineața*, din 11 decembrie, ca un cuvânt savant, introdus de jurnaliștii preocupați să menajeze pe iganii. Informația este din articolul „Les mots tziganes en roumain” al acad. Al. Graur, publicat în *Bulletin linguistique*, I, 1933, p. 181, în care se face referire la reportajul ziaristului Alex. F. Mihail, intitulat: *Aspecte de iarnă. Cum trăiesc iganii prin corturile de la periferia Capitalei*. Dincolo de caracterul atât de actual al celor relatate în reportajul mai sus-menționat despre atrele de oameni primitivi, dar rămân și necăji, se remarcă alternanța termenului *igan* cu cel de *rom*, acesta din urmă fiind scris între ghilimele, atunci când este folosit de două ori de către reporter (de exemplu: *Un „rom” din fundul gropii sosi în goană; De altfel „romii” din groapă erau mândri de aceste ad posturi improvizate*) și scris fără ghilimele, când apare utilizat de către autorul reportajului (de exemplu: *Ar fi bine să fac primăria... o grădiniță pentru copiii romilor*).

În ciuda acestei mențiuni termenul *rom* nu a circulat însă în limba română, fiind folosit foarte rar și nu a dezvoltat o familie de cuvinte, la fel ca *igan*.

Primul dicționar care a înregistrat cuvântul *rom* este *Dicționarul limbii române* al lui August Scriban, din 1939, unde este definit prin *igan*, dar înaintea definiției apare marca „(cam ironic)”, deci o situație inversată față de cea recomandată astăzi. Alte dicționare, *Dicționarul limbii române moderne* (DM), *Dicționarul limbii române literare contemporane* (DL) și *Dicționarul limbii române* (DLR), înregistrează cuvântul *rom*, pe care îl definesc prin sinonimul *igan*, iar unul dintre cele două citate din volumul cu litera *R* din DLR de la cuvântul *rom* poate fi interpretat ca având un sens ironic:

„Cei ase romi din colectiv, cu copiii lor, înjghebaseră o bandă tuciuire de lăutari care cântau înfocat. V. ROM. februarie 1952, 130. A ajutat cu materiale de construcție numeroase familii de romi să-și ridice case. SCÂNTEIA, 1953, nr. 2 762.”

După revoluția din 1989, mai exact, în februarie 1990, termenul apare prima oară în sintagma *minoritate romă*, într-un document oficial (decretul-lege 82 al Consiliului Provizoriu de Uniune Națională din Monitorul Oficial nr. 28/14.02.1990). Ulterior, s-au emis o serie de recomandări în acte oficiale, în sensul înlocuirii în media a termenului *igan* cu *rom*, recomandări care au fost puse în practică.

Trebuie menționat faptul că istoria încercării de impunere a termenului *rom* în locul lui *igan* a fost și este controversată. Mai mult, trebuie spus că nu toți reprezentanții acestei etnii sunt de acord cu schimbarea termenului *igan* cu *rom*, existând și proiecte legislative de revenire la denumirea *igan*. În 1995, Ministerul Afacerilor Externe a emis un memorandum prin care recomandă folosirea termenului *igan* în locul celui de *rom*, invocând riscul pe care îl prezintă utilizarea termenului *rom* ca o „posibilă identificare a românilor, în general, cu membrii acestei etnii”. În urma consultărilor cu instituțiile românești, organizațiile internaționale și organizațiile neguvernamentale ale romilor, Ministerul Afacerilor Externe, printr-un nou memorandum, din 2000, recomandă instituțiilor din administrația centrală și misiunilor diplomatice ale României folosirea cu precizie a termenului *rom* în locul celui de *igan*.

Din păcate, recomandarea utilizării cuvântului *rom* chiar de către Consiliul Europei, în 1993, reprezintă un mare dezavantaj în ceea ce ne privește. Desigur că termenul este atestat mai de mult în dicționarele străine (în *Oxford English Dictionary* apare înregistrat încă din 1841, în comparație cu *gypsy*, menționat din 1514), dar utilizarea lui nu pune aceleași probleme în celelalte limbi. Cel puțin dacă s-ar încerca impunerea scrierii cu dubla *r* la inițială (*rrom*), formă admisă în DOOM², în variație liberă cu *rom*, scris cu un singur *r*, sau

scrierea numelui rii sub forma *Roumania*, poate s-ar reu i evitarea confuziei existente pe plan interna ional la ora actual între etnia romilor i cea a românilor.

Cât prive te termenul *igan*, el este atestat, conform atest rilor din DLR, din secolul al XIV-lea (1385) în documente slavo-române, i din secolul al XVI-lea (1588), în documente române ti. *igan* a fost i este frecvent folosit, dezvoltând o întreag familie de cuvinte, cu numeroase derivate, în num r de 15 în DEX (verbe, substantive, adjective). Totodat , el apare în numeroase proverbe, zicale, anecdote, sintagme, ce nu pot fi scoase din vocabularul limbii române i, mai ales, din mentalul colectiv, iar în proverbe, *igan* nu poate fi înlocuit cu *rom* (de exemplu: *a se îneca ca romul la mal*, în loc de *a se îneca ca iganul la mal*).

Aceste argumente pledeaz pentru p strarea în continuare a lui *igan* ca termen generic, iar despre indicarea caracterului peiorativ, solicitat , s-a hot rât men ionarea m rci i „(Adesea peiorativ)”, i nu „(Peiorativ)”, acest fapt însemnând c el este *adesea* utilizat i resim it astfel, deci nu întotdeauna. Ca urmare, defini ia din noul tiraj al DEX-ului din 2012 nu a fost decât par ial modificat fa de cea din 2009, în spe :

„(Adesea peiorativ) Persoan care face parte dintr-un ansamblu de popoare originare din nord-vestul Indiei, care au migrat în Europa i în nordul Africii i, ulterior, în cele dou Americi, diferen iindu-se în mai multe grupuri i ducând o via seminomad i care vorbesc o limb indo-european ”.

Ad ugarea *diferen ierii în mai multe grupuri* respect adev rul istoric, deoarece acestui termen generic, *igan*, care denume te marea familie, i se subsumeaz celelalte denumiri, *rom*, *sinto*, *cal*, *manuș*, *yannser*, *gitanes*, *tattan* etc. ce desemneaz diversele grupuri ale acestei etnii transfrontaliere, r spândite în mai toate regiunile Europei i nu numai (vezi, în acest sens, dic ionarele Larousse i Duden).

Solicitarea privind desemnarea caracterului peiorativ sau depreciativ pentru epitetul de la sensul 3 al lui *igan* „(Epitet dat unei persoane cu apuc turi rele)” a fost solu ionat astfel: „Epitet injurios dat unei persoane cu un comportament necivilizat”, p strându-se i acest sens în noul tiraj. Amintim c această defini ie de la sensul 3 a mai f cut obiectul unei sesiz ri în iulie 2011, pentru care ni s-a cerut o interven ie la un post de televiziune i când am crezut c este suficient ad ugarea, în urm toarea edi ie, numai a unei simple men iuni „nerecomandat” înaintea defini iei.

Totodat trebuie precizat i faptul c nu se sus ine afirma ia pe care comunitatea *romilor* o invoc în memoriile înaintate forurilor oficiale, ca argument în încercarea de a împune termenul *rom*, i anume c *igan* a desemnat starea de robie i nu apartenen a la o minoritate. Mul i dintre *igani* duceau o via nomad sau practicau o serie de meserii, i numai unii erau robi pe mo iile boierilor, ale mân stirilor ori ale domnilor, acest fapt fiind atestat în documentele vremii.

Întrucât *rom* este termenul recomandat oficial în prezent i folosit în media i în actele oficiale, s-a procedat la înlocuirea cuvântului *igan* cu *rom* în unele defini ii din DEX²-2012, nu îns i la *igan*, dic ionarul consemnând de fapt o stare existent în limb .

La întreaga familie de derivate a lui *igan*, în noul tiraj s-a p strat cuvântul *igan*, dar s-a ad ugat în parantez , înaintea defini iei marca „(Adesea peiorativ)”, la majoritatea dintre ele, sau „(Peiorativ)” numai la *ig ni* i *ig Neal* , consemnându-se astfel c aceste cuvinte i sensuri trebuie evitate ori folosite cu pruden .

Cea de-a treia solicitare a fost primit din partea *Consiliului Na ional pentru Combaterea Discrimin rii* i a *Centrului Euroregional pentru Ini iative Publice*, a *Asocia iei „Accept”* i a *Societ ii de Educa ie Contraceptiv i Sexual* , privitoare la „necesitatea

modificării cu caracter de urgență a definițiilor câtorva cuvinte din ediția DEX–2009”, în speță: *bisexualitate*, *bisexual*, *iubire*, *iubit*, *dragoste*, *heterosexualitate*, care „lezează dreptul la onoare și demnitate al persoanelor LGBT (lesbiene, gay, bisexuali și transgender) și dreptul acestora la imagine”, constituind „fapte de discriminare în actuala legislație din România (O. G. 137/2000, amendată și adugită prin legea nr. 324/2000) și alimentând „intoleranța publică din societatea românească”.

În ceea ce privește definițiile acestor cuvinte din DEX²–2009, limitarea afecțiunii la persoanele de sex opus în cazul termenilor *iubire* sau *dragoste*, ori definirea heterosexualității ca fiind normală, ar putea constitui definiții susceptibile de interpretări discriminatorii.

În această solicitare a fost bine-venită, ca de altfel orice sugestie sau critică, întrucât ne-a determinat să aliniem gândirea și practica lexicografică românească la standardele actuale internaționale și totodată să menajăm eventualele susceptibilități, ceea ce nu face decât să sporească prestigiul celui mai cunoscut și consultat dicționar al limbii române. Un început fusese deja făcut în DEX²–2009, dar timpul extrem de scurt în care a fost elaborată această ediție nu a permis o regândire și o rectificare a tuturor definițiilor din dicționar.

În toate cele trei situații, s-a încercat să se pună de acord solicitările primite cu cerințele și normele unui dicționar explicativ, definițiile fiind modificate în spiritul mentalității moderne, în conformitate cu alte dicționare.

Factorii determinanți în modificarea definițiilor și a marilor stilistice ale termenilor în discuție au fost: răspunsul la sesizările și cererile adresate din partea minorităților etnice și sexuale, racordarea la definițiile din dicționarele europene, dar și convingerea că DEX-ul este un instrument menit să contribuie la folosirea corectă a acestor termeni.

Titlul acestei prezentări ar fi fost mai potrivit să fie: *Există discriminare în DEX?*

Sesizările la care ne-am referit ar putea pleda în favoarea existenței ideii de discriminare în cazul unor definiții din *Dicționarul explicativ al limbii române*. Dar atâta timp cât la momentul când s-a elaborat prima ediție a DEX-ului – e vorba de anul 1975, deoarece în mare măsură, DEX-ul din 1996, dar și cel din 2009 reprezintă preluarea celui din 1975 –, această problemă nu se pune în România, nu credem că se poate afirma că ar exista discriminare în DEX. Definițiile corespundeau mentalității epocii respective și reflectau modul de gândire de atunci. Ideea de combatere a discriminării este o achiziție a timpurilor recente nu numai la noi, unde a început să fie în atenția mass-mediei și a instituțiilor oficiale, abia după 1990, mai ales sub presiunea străinătății.

Sperăm că a treia ediție, care este în curs de elaborare la Sectorul de lexicologie și lexicografie de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, va răspunde exigențelor actuale în concordanță cu noua optică din societățile democratice.

BIBLIOGRAFIE

- Dicționarul limbii române*. (DA). Sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I. Partea I: A–B. București, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, 1913; Tomul I. Partea II: C. București, Tipografia Ziarului „Universul”, 1940; Tomul I. Partea III. Fascicula I: *D – de*. București, Universul, Întreprindere Industrială a Statului, 1949; [Fascicula II: *de–des înă*; palt, 1948]; Tomul II. Partea I: *F–I*. București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1934; Tomul II. Partea II. Fascicula I: *J – lacustru*. București, Tipografia Ziarului „Universul” S. A., 1937; Tomul II. Partea II. Fascicula II: *Lad –lep da*. București, Tipografia Ziarului „Universul” S. A., 1940; Tomul II. Partea II. Fascicula III: *Lep da–lojni*. București, Tipografia Ziarului „Universul” S. A., 1948.
- Dicționarul explicativ al limbii române*. (DEX). Conducătorii lucrării: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, București, Editura Academiei, 1975.

- Dic ionarul explicativ al limbii române.* (DEX²). Edi ia a II-a. Conduc torii lucr rii: Ion Coteanu, Lucre ia Mare , Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
- Dic ionarul explicativ al limbii române.* (DEX²–2009). Edi ia a II-a. Edi ie rev zut i ad ugit . Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
- Dic ionarul explicativ al limbii române.* Edi ia a II-a. (DEX²–2012). Edi ie rev zut i ad ugit . Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.
- Dic ionarul limbii române literare contemporane.* (DL). Vol. I–IV. [Bucure ti], Editura Academiei. Volumul I: A–C (1955); volumul al II-lea: D–L (1956); volumul al III-lea: M–R (1957); volumul al IV-lea: S–Z (1958).
- Dic ionarul limbii române.* (DLR). Serie nou . Redactori responsabili: Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: Marius Sala, Gheorghe Mih il . Bucure ti, Editura Academiei. Tomul VI. Litera M: 1965–1968; Tomul VII. Partea 1. Litera N: 1971; Tomul VII. Partea a 2-a. Litera O: 1969; Tomul VIII. Litera P: 1972–1984; Tomul IX. Litera R: 1975; Tomul X. Litera S: 1986–1994; Tomul XI. Partea 1. Litera : 1978; Tomul XI. Partea a 2-a i a 3-a. Litera T: 1982–1983; Tomul XII. Partea 1. Litera : 1994 ; Tomul XII. Partea a 2-a. Litera U: 2002; Tomul XIII. Partea 1, a 2-a i a 3-a. Litera V i literele W, X, Y: 1997–2005; Tomul XIV. Litera Z: 2000 ; Tomul I. Partea a 3-a. Litera D. D – *Deînmul it*, 2006; Tomul I. Partea a 4-a. Litera D. *Deja – De inere*. 2006; Tomul I. Partea a 5-a. Litera D. *De inut – Discopotiriu*. 2007; Tomul I. Partea a 6-a. Litera D. *Discord–Dyke*. 2009; Tomul IV. Litera L. *L–Lherzolit*. 2008; Tomul V. Litera L. *Li–Luzul* . 2008; Tomul I. Partea a 7-a. Litera E. *E–Erza* . 2009; Tomul I. Partea a 8-a. Litera E. *Es–Ezrede* . 2010; Tomul III. Literele J, K, Q. 2010.
- Dic ionarul limbii române moderne.* (DM). Sub direc ia D. Macrea. [Bucure ti], Editura Academiei, 1958.
- Dic ionarul ortografic, ortoepic i morfologic al limbii române.* (DOOM). Redactor responsabil: Mioara Avram, Bucure ti, Editura Academiei, 1982.
- Dic ionarul ortografic, ortoepic i morfologic al limbii române.* (DOOM²). Edi ia a II-a rev zut i ad ugit , Ioana Vintil -R dulescu (coord.), Bucure ti, Univers Enciclopedic, 2005.
- August Scriban, *Dic ionaru limbii române ti.* (Etimologii, în elesuri, exemple, cita iuni, arhaizme, neologizme, provincializme). Edi iunea întâia. Ia i, Institutu de Arte Grafice „Presa Bun ”, 1939.
- Duden, Deutsches Universalwörterbuch – edi ie on-line.
- Le petit Larousse – edi ie on-line.
- Oxford English Dictionary – edi ie on-line.

ON DISCRIMINATION IN DEX
 DICTIONARY DEFINITIONS FOR JEW, ROMANY, AND FOR SEXUAL MINORITIES

(Abstract)

The article presents the manner in which the definitions of certain words used for ethnic and sexual minorities were modified in the 2012 edition of the Explanatory Dictionary of Romanian (abbreviated as DEX).

The revision of the definitions was done following the requests received at the Institute of Linguistics and the Romanian Academy on behalf of the National Council for Combating Discrimination and of other organizations or associations.

Considering the aforementioned requests as appropriate, the authors of DEX reformulated the definitions according to the requirements and norms of an explanatory dictionary, in accordance with the European dictionaries, and in the spirit of modern mentality of democratic societies.